

שירותי המבחן לנוער

תכנית לשילוב "פעילות שטח" בטיפול קבוצתי בקטינים שביצעו עבירות

צוות קציני מבחן מחוזיים, חיים ליבנה, רחל ארזי שיף

**עדכון, הבנייה והסדרת פעילות שטח המשולבת בטיפול קבוצתי בקטינים
שביצעו עבירות.**

**כלי עזר לקצין המבחן, למנחה הקבוצה, למדריך ולסגן ק.מ.מ. בהפעלת
התוכנית (התדריך).**

עובד/ת יקר/ה,

מסמך זה מהווה בסיס להפעלת תוכנית "פעילות שטח" משולבת בטיפול קבוצתי בקטינים שביצעו עבירות, החל משנת 2016.

המסמך מיועד לסייע לך בשילוב פעילות שטח במהלך טיפול קבוצתי משלב התכנון ועד לחזרה לחדר הטיפול.

המסמך כולל: רקע, מטרות, אוכלוסיית היעד, מרכיבי התכנית, תיעוד, שלב ההכנה לפני היציאה לפעילות שטח, שלב היציאה לפעילות שטח ושלב החזרה לחדר הטיפול.

המסמך נבנה בהתאם לניסיון שנרכש ולידע שהצטבר עד כה (6 שנים).

קציני המבחן ששילבו פעילות שטח בטיפול הקבוצתי דווחו על חוויה עוצמתית, מרגשת, מעצימה, מאיצה תהליכים ומסייעת באבחון הקטינים. רובם מעידים כי פעילות השטח אפשרה לבחון התנהגויות שלולא הפעילות לא ניתן היה להיחשף להן בחדר הטיפול.

המסמך הוכן על ידי : צוות סגני קציני מבחן מחוזיים, חיים ליבנה ורחל ארזי שיף.

זו הזדמנות להודות לצוות הסגנים על עבודתם המקצועית והמסורה, על פיתוח וקידום תחום הטיפול הקבוצתי בשירות שאחד מתוצריו הנו תדריך זה.

תודה מיוחדת לחיים ליבנה, שמלווה את התוכנית מראשיתה ותרומתו לנושא בלמידה, בליווי קב' בשטח, בסקירת חומר תיאורטי, בהשתתפות בועדת היגוי ארצית, במתן ייעוץ והבניית השתלמויות לקציני מבחן.

ברצוני להודות בשם השירות ואוכלוסיית המופנים לכל קציני המבחן לנוער העוסקים במלאכה החשובה של תכנון והפעלת הקבוצות בחדרי הטיפול, בפעילות השטח ועל תיעוד העשייה.

בזכותכם יצרנו "יש מאין".

תודה רבה לכולכם והמשך עשייה מקצועית ברוכה ומוצלחת.

רחל ארזי שיף
סגנית מנהל השרות

דצמבר 2015

תכנ עניינים

- א. תכנית " שילוב פעילות שטח" בטיפול קבוצתי בקטינים שביצעו עבירות עמי 3-5
- ב. תדריך לפעילות שטח עם קטינים בטיפול קבוצתי שהופנו בגין ביצוע עבירות :
עמי 6-9	שלב ההכנה לפני פעילות שטח
עמי 10-12	שלב היציאה לפעילות שטח
עמי 13-15	חזרה לחדר הטיפול
עמי 16	ביבליוגרפיה
- ג. נספחים
עמי 17-39	1. בנק פעילויות
עמי 17-25	2. תיק פעילות שטח
עמי 26-29	3. רשימת ציוד מסע
עמי 30	4. טופס הצהרת בריאות
עמי 31	5. טופס חוזה משתתף
עמי 32	6. טופס אישור הורים
עמי 33	7. סיכום פעילות שטח
עמי 34-35	8. תרשים זרימה
עמי 36-37	9. דף עזר לקצין מבחן מנחה קבוצה
עמי 38-39	

תכנית לשילוב "פעילות שטח" בטיפול קבוצתי בקטינים שביצעו עבירות

מטרות המסמך

- עדכון, הבנייה והסדרת פעילות שטח המשולבת בטיפול קבוצתי בקטינים שביצעו עבירות, לאחר פרסום מכרז חדש ונבחר גוף מפעיל.
- כלי עזר לקצין המבחן, למנחה הקבוצה, למדריך ולסגן ק.מ.מ. בהפעלת התוכנית (התדריך).

1. כללי:

בשירותי המבחן במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, הוחלט בשנת 2009 לשלב מרכיבים של פעילות שטח בקבוצות הטיפוליות. בשנת 2015 זכה גוף מפעיל חדש שיחל עבודתו בשנת 2016.

קבוצות לטיפול במופנים על עבירות פועלות בשירות המבחן לנוער מספר שנים. בכל קבוצה, שני מנחים - קציני מבחן, שמלווים בהדרכה. ההתערבות הקבוצתית נערכת כחלק מההליך הפלילי. **לקטין ניתנת האפשרות לבחור בדרך טיפול זו.** ישנה חשיבות למעורבות ההורים וליווי ילדיהם במשך כל הטיפול הקבוצתי שכולל את פעילות השטח. מעורבות ההורים והבנתם את התהליך והשינוי שבנם עובר, תתרום הן ליכולת הקטינים להיתרם מהטיפול הקבוצתי והן לתהליך של התבוננות עצמית על דפוסי ההתמודדות שלהם במצבי לחץ.

פעילות השטח האתגרית מבוססת על יציאה בקבוצה לפעילות בשטח בליווי מדריכים מקצועיים המתמחים בשטח כמרחב טיפולי וכוללת הכנה בטרם היציאה, ליווי והכוונה במהלך הפעילות, עיבוד, סיכום והפקת לקחים ומסקנות בתום הפעילות.

2. מטרת תוכנית פעילות השטח כחלק מהטיפול הקבוצתי

טיפול קבוצתי המשלב פעילות שטח אתגרית נמצא כהתערבות מתאימה עבור עוברי חוק קטינים. היציאה לפעילות בשטח מחדשת, מאתגרת ומעמתת את המשתתפים עם מצבים שונים של התמודדות והתנהגות במצבי לחץ ואתגר ודינאמיקה ומעורבות

חברתית. Gillis, H. L.; Gass, M. & Russell, K. C. (2008)

הפעילות מספקת ונטילציה, פירוק התוקפנות והמרת התנהגויות שליליות בחיוביות בסביבה לא מוכרת. יחסי הגומלין והדינאמיקה המתפתחת בקבוצה במצבים אלה מחזקים תקשורת ומסייעים למיומנויות של פתרון בעיות. הפעילות בשטח, בליווי עבודה טיפולית עוסקת בעידון התוקפנות על ידי הקניית מיומנויות רגשיות והתנהגותיות בהתמודדות מול רגשות כמו פחד, תסכול ושליטה. התערבות מסוג זה מביאה את המשתתף למפגש מבוקר עם הכעס תוך דרישה במצבים אלה לשלוט בדחפיו אל מול סכנה ואתגר מוחשיים.

3. אוכלוסיית היעד:

קטינים בגיל האחריות הפלילית (12-18) אשר הופנו לשירות המבחן לנוער בגין ביצוע עבירות.

התוכנית פועלת בפריסה ארצית.

4. תכנית פעילות שטח

התוכנית מהווה השלמה לטיפול הקבוצתי שניתן לאוכלוסיית היעד על ידי קציני המבחן והיא כוללת:

פעילות השטח האתגרית כוללת יציאה לשטח במהלך תקופת הטיפול וזאת במטרה לזהות את דפוסי ההתנהגות, להמיר התנהגויות שליליות בחיוביות תוך שליטה גבוהה יותר בדחפים. סיום פעילות השטח מלווה בהסקת מסקנות והפקת לקחים אישיים וקבוצתיים.

פעילות השטח האתגרית כוללת ימי יציאה לשטח, תוך כדי הפעלה אתגרית. מספר הימים נקבע בהתאם לצורכי הקבוצה, לפחות 2 ימי שטח לקבוצה. ימי פעילות השטח יכולים להתבצע ברצף כולל לילה, או בנפרד מדי פרק זמן שייקבע ע"י המנחים בהתאם לצורכי הקבוצה ובתיאום עם הגוף המפעיל.

קבוצות קצרות מועד (10-16 מפגשים) לא תצאנה לפעילות שטח. (בשלב ראשון תצאנה 2 עד 3 קבוצות קצרות טווח כפיילוט לצורך למידה ובהמשך תתקבל החלטה לגבי שאר הקבוצות).

יום שטח כולל: יציאה לשטח של קבוצה בגודל של עד 10 משתתפים קטינים, עד 3 קציני מבחן (חובה 2 קציני מבחן) וצוות הגוף המפעיל. הפעילות בשטח כוללת אחד או יותר מהמרכיבים הבאים: מסע רגלי, רכיבת שטח על אופניים, פעילות ימית, פעילות במדבר, טיפוס וגלישה על חבלים, ניווט, וכו'. כל יציאה לפעילות שטח כוללת: מפגשי הכנה של קציני המבחן המנחים עם מנהל המסע, מפגשי הכנה של מנהל המסע עם

הקטינים והוריהם בהשתתפות קציני המבחן המנחים, הימצאות ופעילות בשטח תוך שמירה קפדנית על בטיחות ותוך התייחסות למטרות התוכנית. כמו כן, בסוף כל יום בשטח יעשה עיבוד התכנים של אירועי היום עם הקטינים, השלכותיהם והשפעותיהם על דפוסי ההתנהגות. העיבוד בשטח נעשה על ידי אנשי הגוף המפעיל ובמידת הצורך, בסיוע ק. המבחן המנחים.

היציאה לשטח כוללת את כל המרכיבים הדרושים מבחינה: בטיחותית, ביטוח (כל פעילות תירשם ותאושר במוקד טבע), ליווי רפואי/חובש, מזון: שלוש ארוחות ביום, אחת מהן חמה, מים, ציוד אתגרי מלא, תקשורת ורכב. הנ"ל באחריות הגוף המפעיל.

5. התוכנית החלה לפעול בסוף שנת 2009. עד דצמבר 2015 יצאו כ 100 קבוצות. הגוף המפעיל עד סוף דצמבר 2015 היה עמותת עינב.

6. דרכי מדידת תוצאות

בסיום כל יציאה לפעילות שטח ימדדו:

- א. בקבוצה משתתפים _____ קטינים. בבוקר היציאה יצאו לפעילות _____ קטינים.
- ב. תיק שטח מולא בשלמות עד לשלב היציאה לשטח, תהליך ההכנה אפשר יציאה מסודרת וחלקה בבוקר. כן/לא.
- ג. פעילות השטח כן/לא הופסקה בגין אירועים חריגים בשל בעיות התנהגות.
- ד. נשמרו כללי הבטיחות והקבוצה חזרה בשלום, כן/לא.

7. תיעוד

קציני המבחן מנחי הקבוצות, מתעדים את מהלך כל פעילות השטח. התיעוד כולל את התכנון עם מנהל המסע, שלב ההכנה עם הקטינים והוריהם, הפעילות, השימוש בטיפול הקבוצתי בתכנים שעלו בפעילות השטח לאור תובנות ומסקנות (ראה נספח 2- תיק פעילות שטח ונספח 7 - סיכום פעילות שטח) ס.ק.מ.מ ירכז את: א. תיקי פעילות השטח של כל הקבוצות. ב. סיכומי פעילות שטח של כל הקבוצות. (נספחים 2 ו 7).

תוכנית פעילות השטח מהווה אמצעי וכלי טיפולי כחלק מהטיפול הקבוצתי ולא מטרה.

תדריך לפעילות שטח עם קטינים בטיפול קבוצתי שהופנו בגין

עבירות

שלב ההכנה - לפני פעילות השטח

ככל שההכנה יסודית ומקיפה ונעשית בזמן, גדלים הסיכויים להצלחה.

א. **שלב ההכנה מתחיל עם תום החקירה הפסיכוסוציאלית, בעת בחינת הצרכים והמענים המותאמים לקטין.**

קצין המבחן יידע את הקטין והוריו בדבר האפשרות להשתלבות בקב' טיפולית שתכלול יציאה לשטח.

באחריותו לתת הסבר על הטיפול הקבוצתי ופעילות השטח. במידה והורי הקטין מתנגדים ליציאת בנם לפעילות שטח, יש לאפשר לקטין להשתלב בכל זאת בקבוצה, אלא אם כן יש קבוצה אחרת שאינה יוצאת לפעילות והוא יכול להשתלב בה.

ב. **קביעת מטרות ומשימות ליציאה לשטח (קבוצתיות ואישיות), נקבעת על ידי קציני המבחן מנחי הקבוצות:**

1. מטרות ויעדים ליחיד ולקבוצה להשגה בפעילות השטח.

2. משימות קבוצתיות.

3. משימות אישיות.

לרשות קצין המבחן מנחה קבוצה, דף עזר בשלב ההכנה (ראה נספח 9).

ג. **קביעת מועדים/תיאום תאריך/ים ליציאה לשטח נעשית עם הגוף המפעיל על ידי קציני המבחן מנחי הקבוצות (המועדים ייקבעו בהתאם למטרות)**

חשוב לציין בפני הקטין והוריו כי יתכנו שינויים במועדים מסיבות כמו: מחלה, מזג אוויר, וכו'.

שים לב !! פעילות השטח תתקיים בימים א'-ה' בלבד.

יש להתחשב בקביעת המועדים בחופשות, בחגים, במבחנים, במבחני בגרות, וכו'.

מזג אוויר: יציאה לפעילות שטח לא תתקיים בחודשים יולי ואוגוסט. חודשים אלו, מאופיינים במזג אוויר קיצוני, עומס חום כבד, טמפי' גבוהות מאוד ויובש שעלול להוות סיכון.

בקבוצות ארוכות טווח המועד האחרון ליציאה יהיה לפחות 5 מפגשים מסיום הטיפול הקבוצתי וזאת במטרה להשאיר זמן לעיבוד תכנים שעלו בפעילות השטח וסיום התהליך הקבוצתי הכולל.

ד. מפגש הכנה של קציני המבחן המנחים עם מנהל המסע מטעם העמותה.
בין 3 ל 4 שבועות לפני היציאה לשטח - יש חובה לקיים מפגש הכנה של קציני המבחן מנחי הקבוצות עם מנהל המסע של הגוף המפעיל (מפגש הכנה כני"ל ייערך גם לפני כל יציאה ליום בודד, זאת כאשר קבוצה יוצאת למספר ימים נפרדים).
מטרות מפגש ההכנה:

1. תיאור קצר של הקבוצה, מאפיינים ייחודיים, מטרות אישיות וקבוצתיות.
  2. תיאום ציפיות: מיקום וסוג הפעילות, התאמת דרגת הקושי של המסלול/פעילות לקטינים ולקציני המבחן מנחי הקבוצות (**ראה נספח 1** – בנק פעילויות) קביעת מסגרת גבולות של שימוש בפלאפונים ועישון סיגריות.
  3. מיפוי סיכונים.
  4. תכנון פעילות השטח על פי צרכי הקבוצה וניסיון קציני המבחן בפעילות שטח.
  5. קביעת הסדרי לינה לקציני המבחן מנחי הקבוצות.
- ככלל, פעילות השטח תתקיים באזור גיאוגרפי של נפת/מחוז הקבוצה.**

ה. **תיק פעילות שטח (ראה נספח 2)**
מילוי תיק פעילות שטח יחל בתום מפגש ההכנה בשיתוף ובתיאום עם מנהל המסע.

השיח, ההכנה, תיאום הציפיות וכו' , יתבצעו תוך דיאלוג בין קציני המבחן מנחי הקבוצות ונציגי הגוף המפעיל.

ו. **מפגש הכנה של מנהל המסע וקציני המבחן מנחי הקבוצות עם הקטינים והוריהם.**
שבועיים לפני היציאה לשטח, תיערך **פגישת הכנה של מנהל המסע וקציני המבחן מנחי הקבוצות עם הקטינים והוריהם.**

פגישת ההכנה תכלול: מתן הסבר על פעילות השטח - המסלול, כללים להתנהגות (יש להדגיש את כללי הבטיחות בשיחת ההכנה ולוודא שהנערים מכירים את הקווים האדומים. ישנה חשיבות רבה שהנערים ידעו מה התוצאות של התנהגות חריגה בשטח, כולל האפשרות של החזרת התיק לבית המשפט, רשימת ציוד (ראה נספח 3) (מתן טופס הצהרת בריאות (ראה נספח 4) קריאת חוזה משתתף (ראה נספח 5) (וחתימת הקטינים והוריהם על החוזה. החתמת הורים על טופס אישור הורים (ראה נספח 6), מתן מענה לשאלות הקטינים והוריהם.

קטינים שלא יציגו טופס הצהרת בריאות חתום, לא יוכלו לצאת.

ז. כשבועיים לפני היציאה לשטח, קצין המבחן המטפל יגיש בקשה לביהמ"ש לקבלת אישור יציאה לשטח לגבי קטינים עם תנאים מגבילים.

ח. שבוע לפני היציאה לשטח ידונו קציני המבחן מנחי הקבוצות עם הקטינים על משמעות הפעילות. (הניסיון מלמד כי הקטינים נרגשים, סקרנים, חוששים, חרדים ומתלבטים לפני היציאה).

ט. מספר הפלאפון של ק.מ.מ או של ס.ק.מ.מ, יימסרו להורי הקטינים על מנת שיוכלו ליצור קשר בעת הצורך.

י. הכנת קציני המבחן מנחי הקבוצות לפעילות

תיעשה בפרקטיקום ע"י מדריכי המנחים, תוך מתן הדגשים על ההשקעה הפיזית והנפשית, התארגנות, החזרה לחדר הטיפול... וכו'.

יא. **יום יומיים לפני היציאה לשטח** - קציני המבחן מנחי הקבוצות יצרו קשר עם הקטינים לבדיקה נוספת לגבי מוכנות ליציאה, מתן מענה לשאלות נוספות, עידוד, חיזוק וגיוס נוסף ליציאה.

יב. ביום היציאה

חלק א' מעודכן של **תיק פעילות שטח**, כולל הצהרת בריאות, יהיה בידי קציני המבחן המנחים, ס.ק.מ.מ וק.מ.מ.
חלק א' של תיק פעילות שטח ישלח להנהלת השרות

י.ג. צוות הגוף המפעיל יכלול: מנהל המסע, איש צוות בוגר מדעי החברה: חינוך, פסיכולוגיה, עבודה סוציאלית, קרימינולוגיה, מדעי ההתנהגות, מדריך פעילות שטח, חובש, מאבטח (על פי נוהלי משרד החינוך). (בסה"כ 5 אנשי צוות) לקב' המונה מעל 10 קטינים יתווספו מדריכי שטח נוספים לפי המפתח של מדריך 1 לכל 2 קטינים. (מאבטח יכול למלא גם את תפקיד החובש).

י.ד. מס' המשתתפים בפעילות שטח

75% מסך המשתתפים בטיפול הקבוצתי ולא פחות מ-5 משתתפים (בהתאם לגודל הקבוצה). במידה וביום היציאה מס' המשתתפים קטן מכך, על קציני המבחן מנחי הקבוצות ליצור קשר עם ס.ק.מ.מ ובמידת הצורך, ס.ק.מ.מ יוועץ עם ק.מ.מ.

טו. הגוף המפעיל, אחראי על הסעת המשתתפים אל השטח, בתוכו וחזרה ממנו במהלך

הפעילות, לרבות העמדת רכב ללווי הפעילות, מותאם לתנאי השטח במהלך כל הפעילות הכולל נהג ומספק שרותי לוגיסטיקה ומענה במצבי חירום ואמצעי תקשורת בנוסף לפלאפונים סלולריים.

שלב היציאה לפעילות השטח

סגן קצין מבחן מחוזי ומדריך מנחי קבוצות בשירות, צריכים להיות זמינים לצורך התייעצות במשך היציאה לפעילות שטח, מרגע יציאת הקבוצה ועד לחזרתה.

בכל שלב, יש להיצמד להנחיות ולכללים וניתן בכל עת להתייעץ עם המדריך/הסגן כאשר ישנה התלבטות

1. ביום היציאה יש להגיע לנקודת האיסוף.
2. מס' קטינים ביום היציאה לשטח: ראה סעיף י"ד בשלב ההכנה.
3. במידה וקטין לא הגיע בבוקר היציאה לשטח, בשעה שנקבעה, קצין המבחן מנחה הקבוצה יערוך בירור טלפוני.
4. במידה וקטין מאחר או מודיע על איחור: ההחלטה אם לחכות וכמה זמן לחכות תתקבל ע"י קציני המבחן מנחי הקבוצה ומנהל המסע. בהתאם תימסר הודעה לקטין והוריו.
5. מנחי הקבוצה יודיעו ויאשרו יציאת הקבוצה לפעילות שטח לסגני קציני המבחן המחוזיים ולמנהל המסע.
6. במידה וחסר מידע בתיק פעילות שטח, יציאה לשטח רק באישור ס.ק.מ.מ/ק.מ.מ.
7. איש צוות הגוף המפעיל או קצין מבחן מנחה קבוצה חייבים להיות בהסעה בכל שלב. אין להשאיר הסעה ללא מלווה. המלווה יירד אחרון מההסעה ויוודא שכל הנערים ירדו מההסעה. במקרה של הפסקת הפעילות או אירוע חריג אחר בזמן הפעילות, החזרה תתוכנן כך שהנסיעה תלווה באיש צוות וקצין מבחן מנחה קבוצה.
8. בהגעה לשטח יש לקיים את הפעילויות הבאות: טעימה/שתיה, סבב היכרות, קריאת החוזה, בירור כללי התנהגות וגבולות, חלוקת תיקים, סדר יום וכו'. באחריות מנהל המסע בסיוע קציני המבחן מנחי הקבוצה בהתאם לצורך.
9. מים: הספקה - באחריות הגוף המפעיל. לכל נער יהיה בקבוק מים אישי ומלא (עם כמות מים מספקת ליום הפעילות) בכל עת לאורך הפעילות ללא יוצא מהכלל. יש לאפשר שתייה בכל עת ובכל מצב באחריות מנהל המסע ואנשי צוות הגוף המפעיל.

10. **מזון**: מנהל המסע ואנשי צוותו יוודאו שיש אוכל במידה מספקת וכן רזרבה (כולל לחם) ברכב המלווה.

קציני המבחן ואנשי צוות הגוף המפעיל לא יהיו תלויים באוכל שהנערים נושאים ומכינים. במידה והנערים מתקשים בהכנת האוכל, הצוות יעזור. יתווספו נשנושים לסל המזון לשם הפחתת תחושת הרעב והקלה על הכנת האוכל. הנערים לא יביאו איתם ארוחת בוקר. ארוחת בוקר באחריות צוות הגוף המפעיל. המזון כולל: 3 ארוחות ביום, אחת מהן חמה וארוחות ביניים.

11. **פלאפונים**: זמן איסוף הפלאפונים יהיה בבוקר היציאה בסוף שיחת הפתיחה בשטח. בפעילות של יום אחד לא תתאפשרנה שיחות טלפון. במקרים מיוחדים יתאפשר לנער להשתמש בפלאפון של איש צוות. בפעילות דו יומית או יותר יש לאפשר שיחות טלפון בזמן שיוגדר על ידי מנהל המסע תוך התייעצות עם קציני המבחן.

11. בשטח, בטרם יתקיים המפגש הקבוצתי הראשון עם הקטינים, יתקיים מפגש של קציני המבחן מנחי הקבוצה עם צוות הגוף המפעיל, לתיאום ציפיות, מטרות המפגש ועדכון הדדי.

12. ניהול יומן מסע על ידי מנחי הקבוצה של נושאים/תכנים ואירועים משמעותיים אישיים וקבוצתיים. היומן יסייע בהמשך הטיפול לאחר סיום הפעילות.

13. תתקיימנה שיחות קבוצתיות בימי הפעילות, או שיחה אישית עם קטין באירועים חריגים.

14. עיבוד וסיכום פעילות יומי: ייערך מוקדם, באור יום ולא בחושך, ככל האפשר, על ידי הגוף המפעיל בתיאום עם קציני המבחן מנחי הקבוצה.

15. בשל מאפייני הקטינים שהבולטים בהם: חוסר גבולות וקושי בהיענות לסמכות, יישמרו גבולות והחלטות שנקבעו בנושאים אלו ע"י קציני המבחן מנחי הקבוצה וצוות השטח של הגוף המפעיל.

ככלל: המסרים באשר לגבולות וסמכות צריכים להיות אחידים ולא מבלבלים.

16. **אירוע חריג כתוצאה מהתנהגות הנערים בקבוצה**

אירוע חריג המחייב הפסקת פעילות או שינוי בתוכנית הינו: תקיפת איש צוות או

חבר קבוצה או גרימת נזק לרכוש או לסביבה.

באירוע חריג, תתקיים היוועצות בין קציני המבחן מנחי הקבוצה ומנהל המסע ואנשי צוותו שסופה קבלת החלטה מותאמת ואמירתה המשותפת לנערים. על אירוע חריג יש לדווח לסגן קצין מבחן מחוזי וזה יחליט על המשך הטיפול בפניה ויעדכן את **ק.מ.מ.**

17. הסמכות והאחריות לקבלת החלטות בשטח, בידי מנהל המסע - תוך התייעצות ודו

שיח עם מנחי הקבוצה.

18. תפקיד הגוף המפעיל:

- מנהל המסע אחראי להוביל את הפעילות בכל הקשור להיבט האתגרי והתפעולי (הובלה, ניווט, ציוד, סידורי אבטחה, בטיחות, פינוי והיסעים).
- מנהל המסע ינהל דיונים שמתמקדים באתגרים בפעילות השטח ויסייע בקציני המבחן על פי הצורך.
- מנהל המסע יאפשר את התהליך הטיפולי בשטח של קציני המבחן.

19. תפקיד קצין המבחן מנחה קבוצה בשטח

- קצין המבחן מסייע למנהל המסע וצוותו ומהווה גיבוי, במידת הצורך.
  - קצין המבחן יקיים דיונים שמתמקדים בתהליכי הקבוצה.
20. קציני המבחן מנחי הקבוצה יוועצו עם מדריכיהם לאחר החזרה מפעילות השטח ובטרם יתקיים המפגש הראשון עם הקבוצה לאחר הפעילות. לשם כך, יעזרו בתיעוד השוטף בשטח.

חזרה לחדר הטיפול - שמירה על רצף הטיפול

א. מבוא

ה"יום שאחרי" מתייחס לשינויים, להשלכות, להבנות חדשות ולמענים שיותאמו לגילויים החדשים של חברי הקבוצה בעקבות השתתפותם בפעילות השטח.

החזרה לחדר הטיפול אמורה להתייחס להתמקמות החדשה של המשתתפים בקבוצה, להכרה מחדש את הכוחות ודרכי התמודדות שהתגלו תוך כדי מאמץ בתנאי שטח, לזיהוי דפוסים התנהגותיים, רגשיים וקוגניטיביים.

ההכנות, הפעילות והחזרה ממנה, צריכות להיות ברצף מתמשך וכחלק אינטגרלי של הטיפול הקבוצתי.

קציני המבחן המנחים צריכים למקד את התהליכים המשמעותיים ביותר שהיו בפעילות ולהשתמש בהם ככלי עבודה שיקדמו את התהליכים הקבוצתיים והאישיים.

ב. היערכות מנחי הקבוצה לחזרה לחדר הטיפול

מטרת פרק זה מתייחסת להיערכות הטיפול ביום שאחרי חזרת הקבוצה מפעילות שטח לחדר הטיפול.

החזרה מכילה בקרבה את החוויה מתוך ההתנסות בפעילות שטח מחוץ למסגרת הטיפול המוכרת ולה משמעויות נוספות, תובנות ולקחים אישיים וקבוצתיים.

מטרת הפרק להבנות את ההתייחסות והפעולות של קציני המבחן המנחים וקציני המבחן המטפלים לאחר פעילות השטח.

לפרק זה צורף **נספח 7** - " סיכום פעילות השטח", נספח זה נועד לתת צביון לדיווח אחיד לכל המחוזות.

ג. עבודת המנחים צריכה להיות מכוונת ל: (בהתבסס על יומן המסע בעת הפעילות)

1. זיהוי התנהגויות בקונטקסט של אינטראקציות חברתיות, שימורן, חיזוקן או חשיבה לתגובה אלטרנטיבית.

2. המשך עיבוד התנהגויות ותחושות שאירעו בפעילות השטח.

3. העברת התובנות מהשטח לחיי היום יום.

4. שיתוף ההורים בתהליכים שעברו בפעילות שטח וקבלת משוב מהם על בניהם.

ד. עם סיום פעילות השטח וחזרת הקטינים לביתם:

1. יש לוודא שכל קטין הגיע לביתו. רצוי לקבוע עם ההורים שיחכו בנקודות הפיזור.
2. קציני המבחן מנחי הקבוצה יעדכנו את ההורים באירועים בולטים שבנם היה מעורב בהם (לחיוב ולשלילה).
3. קציני המבחן מנחי הקבוצה יעדכנו את מדריכי המנחים, או ס.ק.מ.מ או ק.מ.מ סמוך לחזרה מהפעילות ויקבעו מפגש הדרכה לפני המפגש הקבוצתי הראשון לאחר פעילות השטח.
4. **תיעוד**-קציני המבחן מנחי הקבוצה יסכמו את פעילות השטח, (ראה נספח 7) כולל אירועים בולטים לגבי כל אחד מהנערים. הסיכום ישלח לס.ק.מ.מ ולק. מבחן פרטני אשר יתעד זאת במנע, בתיק הקטין. (פעילות השטח כמוה כמפגש קבוצתי ולכן יש לנהוג על פי ההנחיות הקיימות בכל טיפול קב'. (ראה הבניית הטיפול הקבוצתי בשירות עמ' 5)
5. ק. המבחן הפרטני ייפגש עם הקטין והוריו לאחר פעילות השטח, לקבלת משוב ומתן משוב על יכולת הקטין להתמודדות.
6. ק. המבחן הפרטני יעדכן את מנחי הקבוצה לאחר המפגש עם הקטין והוריו.
7. המפגש הקבוצתי הראשון שלאחר החזרה מפעילות השטח יוקדש לפעילות השטח. שיתוף בחוויות, ותחילת עיבוד תכנים אישיים וקבוצתיים שעלו בפעילות. למשל: מה סייע לי במצבים בשטח לא לאבד שליטה? מה למדתי על עצמי? מה יעזור לי בעתיד לא לאבד שליטה? וכדומה.
8. קציני המבחן מנחי הקבוצה צריכים להיות מודעים וערים לכך שלאחר החזרה מפעילות השטח לחדר הטיפול, יש תחושה של התפרקות, בלבול, חוסר גבולות, רעשים בחדר, רגרסיה בתהליך הקבוצתי והיעדרויות. המנחים צריכים ליידע את קצין המבחן הפרטני בדבר התנהגות הקטין וייעזרו בו במידת הצורך.
9. על קציני המבחן מנחי הקבוצה לדאוג לכך שקטינים אשר לא השתתפו בפעילות שטח יהיו שותפים לתהליך עיבוד החוויה.
10. מומלץ לקיים מפגש משותף של הורים וקטינים לאחר מפגש 1 או 2 שלאחר הפעילות- במטרה לחבר את ההורים לעשייה ולעבודה שעשה בנם.
11. **קציני המבחן מנחי הקבוצה יחברו בין העבודה בשטח למודל פסק הזמן מותאם לכל אחד משלבי הקבוצה. לדוגמה - אם הקב' יוצאת בשלב התחלתי לפעילות השטח, לפני למידת מודל פסק הזמן, יש לשלב בלמידה אירועים שהיו בפעילות שטח. אם הקבוצה יצאה לאחר למידת מודל פסק הזמן, העיבוד יהיה של הקטינים**

תוך שימוש בשפה שלמדו בקבוצה. מהחוויה לתיאוריה ומהתיאוריה לחוויה. חשוב להשתמש בחוויות בהקשרים שונים במהלך הטיפול.

ה. המפגשים לאחר פעילות השטח

חלק מההתנסויות יובאו באופן מתוכנן ע"י הבאת דוגמאות מהשטח וחלק אחר יועלה ע"י קציני המבחן המנחים כאשר ידונו בסוגיה אשר יש לה מקבילה בשטח. למשל, הקשר בין דחיית סיפוקים של הקטין בשטח לעומת מה שמדווח בפועל על דחיית סיפוקים בהתנסויות מתסכלות.

להלן הצעה למפגשים שלאחר הפעילות:

1. קיום שיחה פתוחה לאורור, לסיפור החוויה מנקודת מבט הקטינים, מתן מקום לרגשות, הישגים, קשיים, תלונות.
2. חלוקת כרטיסיות עם שאלות מכוונות ביחס לפעילות: הכי קשה היה לי... אני רוצה להגיד ש... היה לי טוב ש... בלילה חשבתי על...
3. לקטינים שלא היו בפעילות - חלוקת כרטיסיות עליהן סימן שאלה. הם מתבקשים לשאול את חברי הקבוצה שאלות.
4. הכנת כרטיסים עם שמות הקטינים, שמות מדריכי פעילות השטח, שמות המנחות. כל זאת במטרה לאפשר לכל קטין לבחור כרטיסיה אחת ודמות אחת שהיה רוצה לומר לה משהו.
5. בהכנת כרטיסיות עם נושאים כמו: צוות, קבוצה, חברים, קושי, אתגר, שתי כרטיסיות ריקות. בחירת כרטיס ע"י הקטינים, כל קטין מתבקש להתייחס לנושא - יתרונות, חסרונות, רווח והפסד וכו'.

ביבליוגרפיה מומלצת

1. דוד מיכאלי, זמן המדבר (2001), הוצאת מדף, גבעתיים.
2. דוד מיכאלי, גלות מסע בחירה (2007) הוצאת מדף, גבעתיים.
3. דוד מיכאלי, מכת חום (2010), הוצאת מדף, גבעתיים.
4. קישור למבוא לספר: "גלות מסע" של דוד מיכאלי-
http://shaar.org.il/index.php?goto=bep&page_from=754
5. <http://www.wilderdom.com/research.php>
6. <http://www.aee.org>
7. Gillis, H. L.; Gass, M. & **Russell, K. C.** (2008). The effectiveness of Project Adventure's behavior management program for male offenders in residential treatment. *Residential Treatment for Children and Youth*, 25,3, 227-247.

נספח 1

בנק פעילויות

כללי תוכן המסמך

מסמך מפרט את מגוון הפעילויות המוצעות לפעילות שירות המבחן לנוער כפעילות שטח לקבוצות הטיפול.

המסמך כולל הצעות לפעילויות חד, דו ותלת יומיות.

המסמך מפרט את מגוון הפעילויות השונות, את מרכיבי הפעילות, ואת הרעיון המרכזי מאחרי כל פעילות.

בעזרת מסמך זה יוכלו קציני המבחן בסיוע רכזי הפעילות של דרך לוטן ומובילי הפעילות לבחור את הפעילויות המתאימות לכל קבוצה וקבוצה בכל שלב של הטיפול הקבוצתי.

שלבם לבניית תכנית :

1- פריסה כוללת : כל קבוצה תבחר את מספר ימי השטח הכולל עבור הקבוצה.

2- סדרות : חלוקה של ימי השטח הכוללים לסדרות (חד/דו/תלת יומי).

3- סוגי פעילויות : בחירה מתוך בנק הפעילויות השונות.

4- בניית תכנית : שתתאים לקבוצה מבחינת: אופי ומאפיינים של הקבוצה, השלב בתהליך הקבוצתי, מטרות שרוצים להשיג, ורמת קושי האתגר.

פעילויות חד יומיות
טבלה מרכזת של הפעילויות המוצעות:

סוג הפעילות	תיאור הפעילות	אזור גאוגרפי
יום טיול/מסע	יום של מסלול טיול בשטח יפה ומאתגר 5 - 12 ק"מ על פי אופי הקבוצה	כל הארץ
ניוטים	הדרכה, משימות ומשחקי ניווט בשטח, ברמות עצמאות וקושי מתפתחות. בהתאם לקבוצה יינתן לפעילות אופי משחקי (דוגמת המירוץ למיליון) או משימת-אתגרי. לפעילות יתרונו ברמת המסוגלות האישית והקבוצתית, תכנון מול ביצוע, יצירתיות והתמודדות עם מכשולים	כל הארץ - באזורים מותאמים לניווט
בישולי שדה	סדנה המשלבת משימות ותחנות אתגר יחד עם משימת הכנת ארוחה משותפת. את המצרכים הם רוכשים דרך ביצוע משימות הדורשות עבודת צוות, חשיבה יצירתית הובלה ומנהיגות.	גמיש - בקרבת המסגרת הנתונה, או כחלק אינטגרלי מפעילות רב יומית
פעילות ODT	סט פעילויות קבוצתיות מאתגרות בחבל ומתקנים בגובה נמוך, ברמת קושי ועבודת צוות מתפתחת. הפעילות היומית בעלת אופי משחקי סביב תמה מרכזית (השרדות הקבוצה בגיונגל, יחידה צבאית בשטח עוין, הצלת פצועים בשטח וכדומה).	גמיש - שטח מיוער בטווח של 30-45 דקות נסיעה מכל מסגרת
יום הישרדות	התמודדות מול הטבע באורך חיים מינימליסטי, פעילות שמעודדת יוזמה, עצמאות, הסתפקות במועט ושיתוף פעולה להתגברות על קשיים אובייקטיביים	גמיש - שטח מיוער בטווח של 30-45 דקות נסיעה מכל מסגרת
פעילות חבלים בגובה	פעילות חבלים בגובה הכוללת מיומנויות, משימות והתמודדות אישית בעיקר מול אתגרים שונים.	מתקן לפיתוח מנהיגות באריאל
לילה בשטח	פעילות הכוללת התנסות ביציאה לשטח ללילה. למידה של מיומנויות בסיסיות כגון התמצאות, ניווט, הכנת מחסה, אוכל וכדומה. ביומיים משולבות פעילויות נוספות לפי הצורך (ODT, ניווט וכדומה).	גמיש - איזור פתוח ומאושר ללינת שטח (30-45 דקות מכל מסגרת)
פעילות גמלים/חמורים	בבדיקה	מצפה רמון

*רמת הקושי של הפעילויות משתנה ומותאמת לאופי הקבוצה.

יום מסע

"תן לטבע לעשות את שלו"

נפגשים ליום של הליכה בטבע, מסלול יפה ומאתגר, נותנים לטבע לזמן לנו את החוויות שהוא יוצר, ומשלבים אתגרים מאתגרים שונים במהלך המסלול.

אז מה יש לנו ביום של מסע?

- התנהלות שהיא יותר עצמאית מול הטבע, הכנה טובה למסע ארוך יותר.
- התמצאות במקום שלי, חיבור לארץ.
- ניתן לבחור מסלולים בקושי שונה ומסלולים ייחודיים (מערות, הרים, יער, ים).
- הכנסת אלמנטים מטאפוריים של תהליך, טכסי מעבר ועוד כחלק מההליך הטיפולי.
- זמן רב בהליכה שמאפשר שיח אישי (פרטני/זוגות/קבוצה קטנה) וקשר ברמה חדשה.

מטרות טיפוליות:

אישי	בינאישי	קבוצתי
התנתקות מהסחות דעת	אמון (הולכת עיוור)	משימות לגיבוש
חיבור לעצמי / 'לכאן ועכשיו'	גבולות ואחריות	הצפה של תמונת הקבוצה בחלוקה לתת קבוצות ושיתוף פעולה
התמודדות מול קושי אישי (הליכה, בדד, אי נוחות)		וויסות משותף וקבלות החלטות- באוכל ובמשקלו
התמצאות, אוריינטציה		תפקידים בקבוצה
גבולות אישיים		
זמן לשיח טיפולי אישי		

איך נראה יום מסע (סכמה כללית ניתנת להתאמה)

משך פעילות	נושא	תוכן	יעדים (כללים וטיפוליים)
0.5	הכרות	כיבוד ושיחת הכרות	יצירת אווירה חופשית ומשוחררת לעבודה
0.5	התארגנות	ארגון הציוד להליכה	חלוקת עבודה וקבלת החלטות
2	הליכה	הליכה - התמודדות עם מעבר מכשול בשטח, משימות קבוצתיות, לימוד א"י וטבע	עבודת צוות/תהליך של תכנון וביצוע/ תפקידים בקבוצה
1	א.צ.	בישול על גזיות כאפשרות, או משימות בישול בחוליות	מפגש לעיבוד החוויה עד כה?
3	הליכה	אפשרות לניווט עצמי בחוליות אפשר לשלב משחק odt במהלך המסלול	התמודדות בחוליות קטנות עם אתגר הניווט שיפור הביטחון העצמי ומסוגלות אישית התמודדות עם חוסר-איזון/ פחד ולקיחת סיכונים
1	סכום + א.ע.		

יום ניווט
התמודדות עם השטח ועם עצמך...

מה יש לנו ביום ניווט:

- ניווט אישי וקבוצתי
- התאמת קושי ואתגר אישי
- שפה חדשה - התמודדות עם מפה ותרגום לשטח
- פעילות בעלת אופי ספורטיבי המחזקת גם מי שלא מסתדר בספורט הקבוצתי
- התמודדות עם קבלת החלטות
- התמודדות עם הודאה בטעויות - והחלטה כיצד להמשיך
- מושג האחריות - הובלה מול פסיביות בקבוצה

מטרות טיפוליות:

אישי	בינאישי	קבוצתי
קבלת החלטות ואחריות	אמון	שיתוף פעולה ניהול משא ומתן/התמודדות עם קונפליקט
חוסר וודאות	תלות באחר	תפקידים בקבוצה
גבולות אישיים לטעות	תקשורת	
קבלת החלטות ואחריות	גמישות	
ארגון גישה למשימה וביצוע משימה		
בטחון עצמי		
אסרטיביות		
הקשבה ולימוד מיומנות		

יום ניווט (סכמה כללית ניתנת להתאמה):

נושא	תוכן	יעדים (כללים וטיפוליים)
הכרות	כיבוד ושיחת הכרות	יצירת אווירה חופשית ומשוחררת לעבודה
לימוד והכרת הכללים	לימוד כללי ניווט	התמודדות עם ידע חדש
ניווט משימות	ניווט ב 2 חוליות משימת ODT בכל נ.צ. בניווט	שיתוף פעולה קבוצתי /קבלת החלטות/ תכנון וביצוע/ תפקידים.
לימוד מדורות	לימוד הדלקת מדורות	יצירת אינטימיות/התמודדות עם תסכול/יצירת יש מאין/ אש פנימית וחיצונית כחיבור ל Self/וויסות רגשי/הקשבה/ משמעת עצמית/ רכישת מיומנויות/ הגברת הביטחון העצמי בשטח
א.צ.	א.צ. בבישול עצמי	דחיית סיפוקים/ תקשורת בנאישית/ יצירתיות/ משא ומתן וחלוקת משאבים/ מסוגלות אישית/ חיבור גופנפש/ מפגש לעיבוד החוויה עד כה?
ניווט תחרותי	ניווט תחרותי בזוגות / שלשות	התמודדות בחוליות קטנות עם אתגר הניווט שיפור הביטחון העצמי התגברות על פחד ותחושת סיכון.
סיכום	שיחת סיכום	

**בישולי שדה
מטרות טיפוליות:**

אישי	בינאישי	קבוצתי
דחיית סיפוקים	תקשורת בנאישית	תפקידים בקבוצה-בחירת תפקיד מוכר/לא מוכר
להיות 'כאן ועכשיו'	גמישות	תהליך ארגון וביצוע משימה
חיבור גופנפש		שת"פ/ משא ומתן וחלוקת משאבים
מסוגלות אישית		יצירתיות

יום בישול שדה: (סכמה כללית ניתנת להתאמה):

נושא	תוכן	יעדים כללים וטיפוליים
ליקוט	ליקוט צמחי מאכל מהשטח	ניצול מה שיש סביבנו הסתפקות במועט
הכנות	הכנת כפות/קערות	התמודדות עם אמצעים מוגבלים
איסוף	ניווט למצרכים הכרחיים	זמן מוגבל, קבלת החלטות לגבי מה לאסוף ומה לא - תהליכים בקבוצה
בישול	הדלקת מדורה בישול מאכלים מיוחדים	
עיבודים	אישי, קבוצתי, השלכתי	
אכילה	אכילה מודעת... שתיקה, עיניים עצומות, בחירת המנות והקצב	
משחק	משחק זיכרון - צמחי מאכל ושימושים של צמחים	

יום הישרדות

התמודדות עם הטבע

נפגש בשטח מיוער, או לחלופין בשטח מדברי חשוף למחצה, ונלמד איך עם קצת חשיבה ויוזמה אנחנו יכולים להסתדר בכוחות עצמנו. במידה ומזג האוויר יהיה קר במקצת או גשום נתמודד גם עם מזג האוויר - ונסיים בתחושה של התגברות על קושי והצלחה.

- התמודדות מול הטבע באופן מינימאליסטי מגביר תחושת מסוגלות והתמודדות עם קושי.
- אורך הזמן לפעילות ומשמעות הלילה בפעילות הם מאוד חשובים בחוויה הכללית (אך ניתן לבצע גם ללא לילה).

- ניתן לבנות את הפעילות ליחידים/חוליות או קבוצה שלמה.
- יכול להיות מאתגר באופן חיובי במזג אויר לא נוח אבל לא קיצוני.

מטרות טיפוליות:

אישי	בינאישי	קבוצתי
מסוגלות אישית	תלות באחר	משימות קבוצתיות מגבירות תלות הדדית וגיבוש
התמודדות מול קושי/תסכול	מו"מ וחלוקת משאבים	וויסות משותף ושת"פ
גבולות אישיים		תפקידים בקבוצה
עבודה עם פחדים פנימיים		יצירתיות קבוצתית
וויסות התנהגותי/אתגר		מסוגלות קבוצתית
דחיית סיפוקים		יצירת אווירה אינטימית ומאפשרת לשיתוף
ניתוק מהסחות דעת		
חיבור לעצמי- ל Self		

יום הישרדות לדוגמא:

נושא	תוכן	יעדים (כללים וטיפולים)
כיבוד ושיחת הכרות		
מחסות	בניית מחסות מהטבע	הגברת הבטחון העצמי בשטח/ אתגר/ רכישת מיומנויות/תכנון וביצוע/יצירת תנאי נוחים באזור אי הנוחות
אש	בנית מדורה והדלקת אש בדרכים שונות	יצירת יש מאין/ התמודדות עם תסכול/ וויסות רגשי/הקשבה/ אסרטיביות/משמעת עצמית/ אתגר
א.צ.	בישול עצמי על מדורות	מפגש לעיבוד החוויה עד כה?
מעבר מכשולים	מעבר מכשול טבעי או מלאכותי באמצעים מוגבלים	עבודת צוות ושיתוף/ תכנון וביצוע/ תקשורת/ התמודדות עם פחד בהתגברות על המכשול/ מנהיגות/תפקידים
יצירת כלים	יצירת כלי עץ / אבן / חבל היכולים לשמש למגוון שימושים	שיפור מיומנויות וחווית יצירה/ הקשבה/ריכוז/יצירת יש מאין /חיבור לפשטות/ הגברת תחושת סיפוק והצלחה
סיכום		

יום פעילות ODT

נפגש בחורשה מוצלת או בפארק בשולי השטח העירוני, נחוה סדרה של פעילויות מהנות מחד ומאתגרות מאידך, נלמד על עצמנו ועל חברינו בתהליך של חוויה הרפתקאה ואתגר.

ומה יהיה ביום של פעילות ODT?

- ריבוי משימות מגוונות שניתן "לתפור" יחד לשלבים ולעבד בכל שלב.
- עיבודים אישיים/קבוצתיים זמינים כמעט בכל רגע ללקחים, שיפור ושיח טיפולי.
- גמישות גבוהה של תכנים אישיים וקבוצתיים.
- אופי משחקי-משימתי שמיועד גם להיות "כיף" ומאתגר.

- יתכן שפעילויות מסוימות ניתן לעשות באולם/מקום סגור ומוגן יותר ממז"א.
- היציאה לשטח איננה המיקוד והרווחים מהטבע קטנים יותר באופן כללי.

מטרות טיפוליות:

אישי	בינאישי	קבוצתי
	העברת/קבלת מסרים	עבודה עם קונפליקט/משא ומתן
התמודדות מול קושי	אמון	אפשרות להתאים משימה לשלב בקבוצה לגיבוש
גבולות אישיים	גבולות ואחריות	הצפה של תמונת הקבוצה
לקיחת סיכונים	תלות באחר	וויסות משותף ושת"פ
וויסות התנהגותי/אתגר	תקשורת	דינמיקה ותפקידים בקבוצה
		תחושת הצלחה

איך נראה יום פעילות (סכמה כללית ניתנת להתאמה)

נושא	תוכן	יעדים (כללים וטיפולים)
הכרות	כיבוד ושיחת הכרות	
פעילות 1	שלושת הקופים - תקשורת עבודה בזוגות / שלשות להעברת חפצים עם חבל	תקשורת קבוצתית העברת וקבלת מסרים/הקשבה
פעילות 2	קורי עכביש/העברת הקבוצה במכשול	עבודת צוות/תהליך תכנון וביצוע
א.צ.		מפגש לעיבוד החוויה עד כה?
ניווט קצר		פעילות ניווט והתמצאות בשטח - יכולה להוביל לפעילות הבאה/התמודדות עם חוסר וודאות
פעילות 3	בניית מעבר מעל גשר	עבודת צוות מורכבת/אחריות וקבלת החלטות
סיכום	סיכום + א.ע.	

יום חבל גבוה

התמודדות עם עצמי ועם הקבוצה

- מגוון אתגרים ומשימות אישיים וקבוצתיים
- יתרונות בשלבים שונים בתהליך הקבוצתי - מגיבוש והתחברות, דרך משבר ועיבודו, ועד עיבודים מתקדמים של וויסות, שת"פ, תקשורת ועוד
- עיבודים אישיים/קבוצתיים זמינים כמעט בכל רגע ללקחים, שיפור ושיח טיפולי
- גמישות גבוהה של תכנים אישיים וקבוצתיים
- אופי משחקי-משימתי שמיועד גם להיות "כיף" ומאתגר, אך גם מפחיד
- מגוון האפשרויות תלוי בשטח ובציוד מתאים (לתאם מול מנהל הפעילות)

מטרות טיפוליות:

אישי	בינאישי	קבוצתי
מסוגלות אישית	אמון	אפשרות להתאים משימה לשלב בקבוצה לגיבוש
אתגר בבחירה	גבולות ואחריות	הצפה של תמונת הקבוצה

התמודדות מול קושי	תלות באחר	וויסות משותף ושת"פ
גבולות אישיים	תקשורת	תפקידים בקבוצה
לקיחת סיכונים		יצירתיות קבוצתית
עבודה עם פחד ומשבר		עבודה עם קונפליקט
וויסות התנהגותי/אתגר		תמיכה ועזרה הדדית

איך נראה יום בגובה (סכמה כללית ניתנת להתאמה)?

נושא	תוכן	יעדים (כללים וטיפולים)
כיבוד ושיחת הכרות	כיבוד ושיחת הכרות	
מכשול נמוך 1	עבודת צוות בהעברת אלונקה על מכשול נמוך עם רמות קושי מתגברות	עבודת צוות/ תכנון וביצוע/פיתוח מנהיגות עיבוד בסיום כל מתקן
מכשול נמוך 2		עיבוד בסיום כל מתקן ?
א.צ.		
מכשול גבוה 1	הצבת מטרות בגובה, השגתן - ואף יותר מכך	התמודדות עם פחדים/אמון ותלות השגת מטרות אישיות/
מכשול גבוה קבוצתי	עבודה קבוצתית למעבר מכשול מורכב הקבוצה היא התנאי להצלחה	התמודדות ושת"פ בקבוצה/תקשורת מילולית ולא מילולית/תמיכה
סכום	א.ע. וסיכום	

לילה בשטח

יציאה מאזור הנוחות

נפגש לקראת ערב, נרגיש את החושך יורד עלינו לאט לאט, נתרגל אליו, לחושך, לטמפרטורה, לשקט.

נלמד שהלילה הזר לנו הוא לא פחות נעים מהיום.

נלמד שגם החושך והלא מוכר יכול להיות טוב מעניין ומסקרן.

- התמודדות עם פחדים וחושך.
- חידוד חושים שאנו לא רגילים להשתמש בהם.
- חוויה קבוצתית סביב מדורה.
- מיומנויות חדשות - אישיות וקבוצתיות.

מטרות טיפוליות:

אישי	בינאישי	קבוצתי
מסוגלות אישית	תלות באחר	משימות קבוצתיות מגבירות תלות הדדית וגיבוש
התמודדות מול קושי	מו"מ וחלוקת משאבים	וויסות משותף ושת"פ

גבולות אישיים	תפקידים בקבוצה	
עבודה עם פחדים פנימיים	יצירתיות קבוצתי	
וויסות התנהגותי/אתגר	מסוגלות קבוצתית	
דחיית סיפוקים		
ניתוק מהסחות דעת		
חיבור לשטח		
חיבור לעצמי		

מבנה לילה בשטח:

נושא	תוכן	יעדים (כללים וטיפוליים)
כיבוד ושיחת הכרות	שיחת הכרות וכיבוד קל	יצירת אווירה חופשית ומשוחררת לעבודה
הכרות עם הלילה	חידוד החושים, ראייה, שמיעה, מישוש	הכרות מיומנות של הסתגלות לתנאי שטח
התמצאות וניווט בלילה	משחק התגנבות אתגרי (שני דגלים)	לקיחת סיכונים ופיתוח מסוגלות עצמית/גיבוש
התמודדות עם הלילה	מדורות מחסה מקור מיטת גחלים בישול וחימום	אתגר/ משמעת עצמית/ עבודת צוות/ מיומנויות שטח/ יצירתיות
ארוחת לילה מאוחרת	בישול עצמי וארוחה טובה על מדורה	יצירת אינטימיות ופתיחות/גיבוש/הכרות מעמיקה
שינה	שינה קצרה לצבירת כוחות	
פעילות לפני זריחה	טיול בוקר ותצפית זריחה	
סיכום	ארוחת בוקר קלה וסיכום	

נספח 2

מסמך זה יהיה בידי מנחות הקבוצה, סגן ק.מ.מ., ק.מ.מ. עד לסיום הפעילות.
חלק א ישלח לרחל ארזי שיף ע"י ק.מ.מ. ביום הפעילות

תיק פעילות שטח

חלק א - דף קשר

מחוז: _____ תאריך יציאה: _____ עד תאריך: _____

א. אנשי קשר

שם	תפקיד	מס פלאפון	מס טלפון	הערות
	מנחה 1			
	מנחה 2			
	מנהל מסע			
	מדריך/מטפל שטח			
	נהג הסעה			
	נהג לוגיסטי (גייפ)			אם יש צורך בגייפ
	חובש/מאבטח			יכול להיות אדם אחד
	אחר:			בעלי תפקידים נוספים ללא סטודנטים

ב. טלפונים - חירום (יינתן על ידי העמותה לפני מועד היציאה לשטח)

שם	תפקיד	מס פלאפון	מס טלפון
	משטרה		
	חדר מצב/מוקד טבע		02-6233221
	יחידת חילוץ		
	בית חולים/מרפאה		
	בית ספר שדה		

ג. פרטי הקטינים המתוכננים לצאת לפעילות (יעודכן ביום היציאה לשטח)

שם	מספר ת.ז.	מס פלאפון	מס טלפון	שם הורה	מס פלאפון

ד. סוג הפעילות ומקום הפעילות:

הערות:

שם ממלא הטופס: _____ חתימה _____ תאריך _____

עודכן על ידי: _____ חתימה: _____ תאריך _____

חלק ב - משימות

סמן עם סיום ביצוע המשימה

	ג. יום הפעילות	ב. פגישת הכנה קטינים/הורים	א. פגישת הכנה מנחים - מנהל מסע
	שעת הגעת הסעה :	הסבר על המסלול	בניית מטרות ויעדים טיפוליים אישי/קבוצתי
	מס נערים בפועל	מים ומזון	ידיעת המסלול והתאמת הפעילות למטרות
	שעת יציאה בהסעה :	ציוד	בניית לוי"ז ותוכנית יומית להשגת יעדים/מטרות
	שעת הגעה לשטח :	כללי התנהגות	קביעת בעלי תפקידים בצוות המוביל
	קבלת הקבוצה עם ארוחה	חווה משתתף	איתור סיכונים ודרכי התמודדות
	שיחת בוקר קבוצתית	מזג אויר	הבהרת כללי התנהגות
	איסוף פלאפונים וסיגריות	תנאי שטח	כללי תגובה לאירועים חריגים
	ארוחת צהריים		צרכי מזון/מים/ציוד
	סיכום פעילות יומית		
	שעת יציאה מהשטח :		
	שעת הגעה חזרה לנקודת הפיזור :		
			הערות :

חלק ג' - יום פעילות: רשימת בדיקה לפני תחילת פעילות

הערה: אין להתחיל כל פעילות בשטח ללא מילוי מלא של הדרישות הרשומות מטה.

דרישות	מספר/כמות	כן/לא
1 בעלי התפקידים הנדרשים בצוות המוביל נמצאים: (לפי המפתח—על כל קטין, 2 אנשי צוות)		
א. מנהל מסע ב. איש צוות		
ג. מדריך/מטפל שטח		
ד. חובש ה. מאבטח		
ו. מנהל/נהג פינוי (על פי הצורך)		
2 ברשות מנהל המסע תיק מסע		
3 כל הציוד הנדרש נמצא:		
א. כלי בישול וכלי אוכל		
ב. תיקי נשיאה		
ג. תיק עזרה ראשונה		
ד. אמצעי תקשורת		
ה. כל ציוד נוסף או אחר שסוכם בישיבת הכנה		
4 יש מספיק מים ומזון - מותאם לתנאי השטח ומזג אויר		
5 תנאי מזג אויר מתאימים		
6 מספר הנערים עם ציוד מתאים		

רשימת ציוד מסע קבוצות שרות המבחן

ציוד - אישי וחולייתי שיסופק ע"י הצוות המקצועי:

- תיק גב מקצועי
- שק שינה
- מזרון שטח
- גזיות
- ציוד בישול / סירים
- מזון צמחוני
- מכשירי קשר (על פי הצורך בלבד)
- מפות (על פי הצורך בלבד)
- חבלים (על פי הצורך בלבד)
- אוהל (על פי הצורך בלבד)
- שרוול ניילון 3 מ' למחסה מגשם (בחורף בלבד)

ציוד-אישי שיש להביא למסע מהבית:

- 2 בקבוקים 1.5 ליטר מלאים (חובה).
- 1 מכנסים וחולצה ארוכים + זוג להחלפה.
- 2 זוגות לבנים.
- 2 זוגות גרביים.
- נעלי הליכה נוחות + זוג רזרבי.
- סווצ'ר/מעיל.
- כיסוי ראש (מומלץ כפייה או כובע).
- כלי רחצה - מברשת שיניים+ משחה, סבון.
- ציוד היגיינה אישי, תרופות במקרה הצורך.
- תכשיר נגד יתושים.
- פנס.
- ניר טואלט בתוך שקית ניילון.
- 5 פלסטרים.
- 3 שקיות זבל גדולות.
- תרופות- ע"פ הצורך.
- אישור רפואי ו/או הורים (נוער) חתום.
- חוזה משתתף חתום.
- תיק אישי לפעילות חד יומית.

טופס הצהרת בריאות

תאריך: __/__/__

שעה: ____: ____:

פרטים אישיים:

שם: _____ משפחה: _____ ת.ז.: _____

כתובת: _____

טלפון: _____

קופת חולים: _____ שם ההורה: _____

טלפון: _____

אני החתום/ה מטה מצהיר/ה בזאת כי אני בריא/ה בדרך כלל ולא ידוע לי על מחלות כרוניות.

סובל מאלרגיה: כן לא (אם כן, יש לציין את האלרגיה ממנה סובל)

נוטל תרופות: כן לא (ציין אלו תרופות)

על החתום: _____

הערות: _____

_____

_____

_____

_____

נספח 5

חוזה משתתף במסע טיפולי

כבוד, זהירות, בטיחות

1. אני מתחייב לגייס את כל כוח הרצון שלי ולהתמיד עד לסיום.
2. אני מתחייב שלא להשתמש בשום אלימות פיזית או מילולית במסע ולא להביא כלי נשק, סמים או אלכוהול
3. אני מתחייב שלא להביא למסע דעות קדומות אישיות, חברתיות או פוליטיות.
4. אני מתחייב לכבד בצורה מוחלטת את פרטיות כל המשתתפים והצוות.
5. אני מתחייב לעזור פיזית ונפשית ככל יכולתי לחברי במסע ולצוות.
6. אני מתחייב להישמע לכל כללי המסע והוראות אנשי הצוות.
7. אני מתחייב לשמור על כללי הבטיחות.
8. אני מתחייב להתייחס למסע כחלון הזדמנויות חד פעמי של מפגשים עם אנשים.
9. אני מתחייב שלא לבזבז את הזמן שלי על כעס ורחמים עצמיים.
10. אני מתחייב להכיר באחריות שלי על עצמי.

שם המשתתף/ת _____ ת.ז. _____

חתימת המשתתף/ת _____

חתימת הורים (נוער) _____

חתימת ק. מבחן _____

חתימת מנהל מסע _____

נספח 6

טופס אישור הורים (נוער)

הורים יקרים שלום רב,

בתאריך ה- _____ משתתפי התוכנית למניעת אלימות של שרות המבחן ב- _____
יבצעו מסע טיפולי של _____ ימים באזור _____.

המסע מהווה חלק מרכזי בתוכנית השנתית למניעת אלימות וחשוב לנו שכולם ישתתפו בו.

המשתתפים צריכים להביא ציוד ע"פ רשימת הציוד אשר קיבלו.
אין להביא שום דבר אשר לא מופיע ברשימה. שאר הציוד יסופק על ידי עמותת עני"ב.

המסע מתבצע על פי כל כללי הבטיחות והדרישות שהחוק מעמיד.

אנא מכם אשרו את השתתפות בנכם/בתכם בטיול.

בברכה,
ק. המבחן

הננו הורי החניך/ה _____ מאשרים בזאת את השתתפות בננו/בתנו
במסע טיפולי בתאריכים _____ במסגרת התוכנית לטיפול באלימות של
שרות המבחן.

על החתום ההורים (שם ושם משפחה) +

חתימה) _____.

נספח 7

סיכום פעילות שטח

תאריך: _____

שמות קציני המבחן: _____ מחוז: _____ סוג הקבוצה: _____

תאריך יציאה לפעילות שטח: _____

★ הקבוצה יצאה במפגש מספר _____ לפעילות שטח בת _____ ימים. מתכוונת לצאת שוב ל- _____ ימים: בודדים ברצף.

מקום הפעילות: _____

אופי הפעילות (לסמן בעיגול) מדבר שטח ים חבלים אחר _____

★ מס' הקטינים בקבוצה: _____ מס הקטינים שיצאו לפעילות: _____

★ מטרות הפעילות (מטרות קבוצתיות):

_____ .1

_____ .2

_____ .3

★ תיאור קצר של הפעילות תוך מתן דגש לאירועים משמעותיים: _____

_____

_____

★ טיב התקשורת עם מנהל המסע וצוות עובדי העמותה:

0 לעולם לא	1 לעיתים רחוקות	2 לפעמים	3 בד"כ	4 תמיד	
					מנהל המסע יזם שיחות
					מנהל המסע התייעץ עם קציני המבחן
					מנהל המסע מסר מידע רלוונטי
					האם היו חילוקי דעות עם מנהל המסע או עם צוותו

★ האם המטרות הקבוצתיות הושגו, נא פרטי: _____

★ ציין שלשה דברים חשובים שלמדת מהפעילות :

1.

2.

3.

★ ציין שלשה דברים חשובים ביותר שהקבוצה למדה מהפעילות :

1.

2.

3.

★ נושאים משמעותיים להמשך עבודה בקבוצה :

★ תובנות :

★ מידת הקושי הפיזי עבורך בפעילות : נמוכה בינונית גבוהה

★ מידת הקושי הרגשי עבורך בפעילות : נמוכה בינונית גבוהה

★ האם הייתה מגדיר/ה את הפעילות כחוויה חיובית עבורך כן לא חלקי

נספח 8

תרשים זרימה/לו"ז - פעילות שטח

נקבעו מועדי היציאה

בין 3 ל- 4 שבועות בטרם היציאה לשטח, מפגש הכנה של מנחי הקבוצה עם מנהל המסע (סעיף ד' בתדריך)

↓

בתום מפגש ההכנה, מילוי חלק א' וחלק ב' (א) של תיק פעילות שטח. (שלב ההכנה, סעיף ה' בתדריך)

↓

שבועיים לפני היציאה לשטח:

- א. מפגש הכנה של מנהלי המסע ומנחי הקבוצה עם הקטינים והוריהם. (שלב ההכנה, סעיף ו' בתדריך)
- ב. יוגשו בקשות לבית המשפט לקבלת אישור יציאה לשטח לגבי קטינים עם תנאים מגבילים (שלב ההכנה, סעיף ז' בתדריך).
- ג. ימולא חלק ב' (ב) בתיק פעילות שטח.

↓

שבוע לפני היציאה לשטח - מנחי הקבוצה ידונו עם הקטינים על משמעות הפעילות (שלב ההכנה, סעיף ח' בתדריך)

↓

יום יומיים לפני היציאה לשטח - מנחי הקבוצה יצרו קשר עם הקטינים לבדיקת מוכנות ליציאה וכוי (שלב ההכנה, סעיף יא' בתדריך)

↓

ביום היציאה - חלק א' מעודכן ומלא של תיק פעילות שטח (סעיף יב') יהיה בידי בעלי תפקידים ויישלח להנהלת השירות

↓

התחלת פעילות בשטח - לאחר בדיקה כי בחלק ג' של תיק שטח, קיים מילוי מלא של כל הדרישות. **פעילות השטח תתקיים רק לאחר שכל דרישות חלק ג' בתיק פעילות שטח מולאו**

↓

מנחי הקבוצה יודיעו ויאשרו יציאת הקבוצה לפעילות שטח לסגני קציני המבחן המחוזיים ולמנהל המסע

↓

סיכום פעילות שטח (נספח 7) יישלח שבועיים מיום החזרה מהפעילות לס.ק.מ.מ ולקצין המבחן הפרטני

נספח 9

דף עזר לקצין מבחן מנחה קבוצה - הכנה לפעילות שטח

מטרה

- א. האם המטרות ברורות לקטין ולקבוצה?
- ב. האם יש יכולת לקטין להשיג את המטרה?

מוכנות

- א. מה רמת המוכנות להשתתף בפעילות שטח?
- ב. האם יש לקטין יכולת להירתם לפעילות בשטח?

בקבוצה

- א. מה רמת האמון בין חברי הקבוצה?
- ב. מה רמת ההקשבה בין חברי הקבוצה?
- ג. מה רמת הפתיחות ושיתוף בין חברי הקבוצה?
- ד. מה האווירה בקבוצה - פעילה, מנומנמת?

התהליך הקבוצתי

- א. באיזה שלב של התהליך נמצאת הקבוצה?
- ב. מה היחסים בין המנחים ובין חברי הקבוצה?

מה אני רוצה שהקבוצה תלמד/אילו התנהגויות אני רוצה שתרכוש?

(עם דוגמאות להתנהגויות או רגשות אפשריים):

- א. להיות נוכח - כאן, השתתפות, התחברות, כף.
- ב. בטחון והערכה עצמית - ערנות וקבלת אחריות, מחויבות, גבולות, יחסים.
- ג. מחויבות למטרות - הזדהות, יוזמה, השגת עזרה, הערכה.
- ד. יושרה - הערכה, היזון חוזר, אומץ.
- ה. להשתחרר ולנוע קדימה - אתגר וסיכון, קבלה ומחילה, מעבר ושינוי.
- ו. דאגה לעצמי ולאחר - איזון, דאגה עצמית, גיוס למען הכלל, ביטוי רוחני.

משמעויות אפשריות לסוגי פעילות:

- א. שיווי משקל - מיקוד, הבנה, חשיבות של האחר.
- ב. פעילות מעגלית - תמיכה, הדדיות, תלות הדדי.

- ג. טיפוס - פריצת מגבלות, התעלות הנפש, התמודדות מושכלת עם סיכונים.
- ד. תחרות - מייצג את הכוח של היחד ושל הקבוצה.
- ה. בניה - אמון בין חברי הקבוצה, פתרון בעיות, השגת מטרות, תקשורת, עבודת צוות.
- ו. מעבר הכרחי - עזיבה, הגעה, הופעה, חדשנות, התחברות.
- ז. משימה משותפת (פרויקט) - עבודה קבוצתית מוגדרת להשגת מטרות בעלות השגה.
- ח. פעילות קבוצתית - יחסים, תקשורת, אינטימיות.
- ט. פעילות בודדת - העצמת היחיד, אני ועצמי.
- י. שחרור (נפילה מבוקרת) - שחרור, התמודדות עם סיכון, אמון, מחילה וסליחה.
- יא. פיזור - בלבול והצורך להגיע לסדר וארגון.
- יב. פתרון בעיות - יצירתיות, תושייה.
- יג. אי שיווי משקל - בלבול, חדש, הזדמנות לשינוי, הזדמנות לאיסוף ובניית סדר.
- יד. מסע - הסטוריה אישית, שיתוף פעולה קבוצתית.